

Konstitutionsutskottets yttrande 2020/21:KU4y

Totalförsvaret 2021–2025

Till försvarsutskottet

Försvarsutskottet beslutade den 22 oktober 2020 att ge bl.a. konstitutionsutskottet tillfälle att senast den 17 november 2020 yttra sig över proposition 2020/21:30 Totalförsvaret 2021–2025 (avsnitt 1–4, 6–15) och eventuella följdmotioner i de delar som berör utskottets beredningsområde.

Konstitutionsutskottet begränsar sitt yttrande till propositionen och frågor om finansieringen av länsstyrelserna.

Utskottet betonar vikten av att länsstyrelsernas verksamhet inom totalförsvaret är finansierad och företrädesvis med direktfinansiering genom förvaltningsanslag.

Utskottets överväganden

Propositionen

Propositionen innehåller bl.a. förslag om ett övergripande mål för totalförsvaret, nya mål för det militära respektive civila försvaret, inriktningen för Försvarsmaktens krigsorganisation, förändringar i Försvarsmaktens grundorganisation samt lagändringar med anledning av namnbyte på Totalförsvarets rekryteringsmyndighet.

Det anförs i propositionen att kommuner, regioner och länsstyrelser har viktiga roller inför och under höjd beredskap. Det är viktigt att aktörerna ges goda förutsättningar att delta i arbetet med att stärka beredskapen. Regeringen konstaterar att de satsningar på viktiga samhällsfunktioner som föreslås i denna proposition även stärker kommunernas, regionernas och länsstyrelsernas arbete med civilt försvar. Det kan gälla personalresurser för grundläggande arbete med civilt försvar, investeringsstöd, resurser för genomförande av utbildningar och övningar samt lagring av vissa förmödenheter och insatsvaror. Det intensifierade arbetet med civilt försvar hos de statliga myndigheterna kan förväntas skapa delvis nya förutsättningar för arbetet i kommuner och regioner.

I propositionen föreslås bl.a. ändringar i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) till följd av att Totalförsvarets rekryteringsmyndighet byter namn till Totalförsvarets plikt- och provningsverk.

Motionerna

Med anledning av propositionen har fyra följdmotioner lämnats in.

Utskottets ställningstagande

Utskottet begränsar sitt yttrande till propositionen och frågor om finansieringen av länsstyrelsernas verksamhet inom totalförsvaret.

Av propositionen framgår att länsstyrelserna har en viktig roll inför och under höjd beredskap. Det är enligt regeringen viktigt att aktörerna ges goda förutsättningar att delta i arbete med att stärka beredskapen.

Utskottet noterar att regeringen i budgetpropositionen för 2021 anför att totalförsvaret ska stärkas och återuppbyggnaden av det civila försvaret intensifieras (prop. 2020/21:1 utg.omr. 1 s. 61). Regeringen föreslår därför att anslaget 5:1 *Länsstyrelserna m.m.* inom utgiftsområde 1 ökas med 30 000 000 kronor 2021 för att stärka myndigheternas organisation och ledning i fråga om civilt försvar 2021–2025. Från och med 2022 beräknas anslaget enligt budgetpropositionen ökas för samma ändamål med 36 000 000 kronor. Vidare föreslås att anslaget ökas med 15 000 000 kronor fr.o.m. 2021 med anledning

av ett planerat förslag om komplettering av säkerhetsskyddslagen (a. prop. s. 61).

Anslaget får huvudsakligen användas till länsstyrelsernas förvaltningsutgifter, dvs. det är ett förvaltningsanslag.

Vidare noterar utskottet att Riksrevisionen i januari 2019 presenterade en granskningsrapport om regeringens styrning av länsstyrelserna – Vanans makt – regeringens styrning av länsstyrelserna (RiR 2019:2). I rapporten anför Riksrevisionen att det är utmärkande för länsstyrelserna att finansieringen i så stor omfattning kommer från annat håll än från förvaltningsanslaget. Tidigare utredningar har enligt Riksrevisionen pekat på att principen att förvaltningsanslag ska användas för förvaltningskostnader och sakanslag till transfereringar, investeringar i infrastruktur etc. är satt ur spel när det gäller finansieringen av länsstyrelserna. I rapporten framgår också att merparten av länsledningarna tar upp som ett stort problem att uppdrag som tillkommer för länsstyrelserna saknar finansiering. Enligt rapporten har länsstyrelserna inom vissa verksamhetsområden fått nya tillsyns- och kontrolluppdrag som man ser som ofinansierade.

Regeringen anförde med anledning av Riksrevisionens granskning bl.a. att den avsåg att arbeta vidare med en ökad direktfinansiering genom förvaltningsanslag (skr. 2018/19:117).

Konstitutionsutskottet konstaterade i sitt betänkande där skrivelsen behandlades att två åtgärder som regeringen avsåg att arbeta vidare med var att öka direktfinansieringen genom förvaltningsanslag och en ökad dispositionsrätt i fråga om sakanslag (bet. 2019/20:KU2 s. 12). Utskottet välkomnade de åtgärder som regeringen avsåg att vidta med anledning av granskningsrapporten och noterade att regeringen instämmer i flera av problemformuleringarna.

Mot denna bakgrund vill utskottet betona vikten av att länsstyrelsernas verksamhet inom totalförsvaret är finansierad och företrädesvis med direktfinansiering genom förvaltningsanslag.

Stockholm den 17 november 2020

På konstitutionsutskottets vägnar

Karin Enström

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Karin Enström (M), Hans Ekström (S), Ida Karkiainen (S), Marta Obminska (M), Matheus Enholm (SD), Per-Arne Håkansson (S), Linda Modig (C), Mia Sydow Mölleby (V), Ida Drougge (M), Fredrik Lindahl (SD), Laila Naraghi (S), Tuve Skånberg (KD), Daniel Andersson (S), Tina Acketoft (L), Mikael Strandman (SD), Camilla Hansén (MP) och Erik Ottoson (M).